

24 Túne ille es , ait , qui nostro quondam lacte ^a nutritus , nostris
educatis alimentis , in virilis animi robur evaseras ? Atqui talia ^b con-
tuleramus arma , quæ nisi priùs abjecisses , invictâ te firmitate tueren-
rentur. Agnoscis-ne me ? Quid rases ? pudore , an stupore siluisti ?
5. mallem pudore ; sed te , ut video , stupor oppressit. Cumque me non
modò tacitum , sed elinguem proslus mutumque vidisset , & admovit
pectoris meo leniter manum , &c ,

INTERPRETATIO.

^a puer primūm ; deinde adolescens ; postea ^b vir Philosophus. b tibi dederamus.

NOTÆ.

3. Túne ille es .] II. Philosophia Boëtium alloquitur , ut quod attentâ meditatione de statu mentis Boëtij videntur non potuisse cognoscere , illud ab eodem Boëtio percuntando & interrogando elicitat . Ac primūm quidem Philosophia Boëtium interrogat de præterito mentis Philosophiam doctœ statu , cuius initium , progressum , & perfectionem optimè comparat cum homine , qui virilem atatem adepturus lacte primūm , postea cibo graviore alitur : *Nostro quondam latte nutritus , nostris educatis alimentis , in virilis animi robur evaseras.* Sic S. Paulus similes Christiana vita periodos describens , I. Cor. 3. ait : *Tanquam parvulus in Christo lac vobis potum dedi non escam : nondum enim poteratis : & Hebr. 5. fahi estis , quibus latte opus sit , non solidi cibo : ad quod respiciens S. Petrus ep. I. cap. 2. sicut modo geniti infantes , inquit , rationabile sine dolo lac concupiscite , ut in eo crescatis in salutem.* Lac autem Philosophia , sunt principia , quæ solâ animi attentione innoteſcent , cibus autem gravior , sunt conclusiones , quæ ex ejusmodi principiis majori quodam labore inferuntur. Deinde eadem Philosophia Boëtium interrogat de præsenti statu illius mentis , quæ non ob aliā causam dicitur cecidisse , perturbationibus victa , quam quod abjectis armis Philosophicis , his noluerit uti. Arma autem illa , sunt præcepta Philosophica. Sed Philosophia interroganti non respondet Boëtius , non pudore quidem , qui teste Horatio aliquando infans prohibet profari , sed stupore , qui quod sit veluti durities mentis , quæ

s. Nihil.

^a nihil , inquit , periculi est , ^b lethargum patitur , communem illusarum mentium morbum. Sui paulisper oblitus est , recordabitur facile , ^c quidem nos antè cognoverit. ^d Quod ut possit , paulisper ^c lumina ejus , ^d mortalium rerum nube caligantia , tergamus. Hæc dixit , oculosque meos fletibus undantes , contractâ in rugam ueste siccavit.

INTERPRETATIO.

^a lethargiā sopitus est. b dummodo. c oculos. d caducarum.

NOTÆ.

5. Nihil periculi est .] IV. Philosophia consolatur Boëtium , ut ipse Boëtius , spe salutis concepta , quæ illi deinceps proponentur remedia , his utatur lubentius : propterea Philosophia ait 1. nihil esse periculi : quia cùm mens nostra sit immortalis , hæc nullis nisi errorum viriorumque est obnoxia periculis : hinc autem nihil advertitur nisi oblioquædam , quæ imminentis erroris aut vitij nota non est : 2. mentem Boëtij generatim pati lethargum : nam Lethargus est violenta cerebri compressio , unde torpor & inexpugnabilis ferè somni necessitas , rerum omnium oblivio , & mentis defectio nascitur : hinc qui hōc morbo afficiuntur , hos Medicandi curant percuti , pungi , uriri , aliisque modis cruciari , donec , relaxato cerebro , vigilia , attentio , & memoria in iisdem renovata nascatur : Mens igitur propter quamdam similitudinem tum dicitur pati lethargum , cùm rerum antè cognitarum immemor heberet : quod communis dicitur illusarum mentium morbus , quatenus mentes nunquam errant , nisi immemores primorum veritatis principiorum , præcipitatione & præjudicio judicent : 3. mentem Boëtij speciatim esse oblitiam sui : est enim vel maximum , inquit Tullius 1. Tus. animo ipso animum videre : & nimis habet vim præceptum Apollinis , quo monet ut se quisque noscat : non enim credo id precipit , ut membra nostra aut statuam figuravimus noscamus , neque nos corpora sumus , neque ego tibi dicens hoc corpori tuo dico : cum igitur , nosce te , dicit , hoc dicit , nosce animum tuum : nam corpus quidem quasi vas est aut aliquod animi receptaculum : ab animo tuo quicquid agitur , id agitur à te : hunc igitur nosce nisi divinum esset , non esset hoc aerio-

ris cujusdam animi præceptum , sic , ut tristum Deo sit , hoc est , seipsum posse cognoscere . Ex quibus sequitur , mentem humam non priùs posse philosophari , quæ scipsum noscat , ut quæ oblitera sui sit , hæc speciatim lethargo laborare meritò dicatur : 4. mentem Boëtij paulisper tantu[m] esse oblitiam sui , quod antecpta animo notio sui sit innata : unde ad primam Philosophia admonitionem cadem mens recordabitur sui.

6. Quod ut possit .] Denique Philosophia Boëtium deinceps curatura , ejusdem oculos , mortalium rerum nube caligantes , fletibusque undantes contractâ in rugam ueste absterit , & siccavit : quæ continuato prædicto Philosophia symbolo , non tam de corpore , quæ de mente intelligenda sunt.

Primum igitur oculi Boëtij mortalium rerum nube caligabant , quod ejus mens caducarum rerum perturbationibus , amore v. g. aut desiderio obscurata videbatur.

Deinde iudicium oculi fletibus undabant ; quod ejusdem mens propter amissas res caducas afficeretur tristitia , ejus signa sunt flatus.

Præterea Philosophia oculos Boëtij contractâ in rugam ueste absterit , siccavitque. Absterit quidem & siccavit , quia mentem exuit perturbationibus præcipuis , unde prædicta tenebræ & tristitia : contractâ verò in rugam ueste , hoc est , verbis Philosophicis oratione conjunctis : usu quippe cogitationes cum verbis , quibus significari solent , ita conjunctæ sunt , ut sapientia has cogitationes , non , nisi verbis in memoriam revocatis , recordemur : supra autem dictum est vestes Philosophia esse voces philosophicas.

D

METRUM III.

CARMEN constans ex dupli genere versuum alternum, quorum prior hexameter Heroicus; posterior tetrameter, cuius quatuor pedes imitantur quatuor primos Heroici versus pedes; frequentiore tamen dactylo.

ARGUMENTUM.

Boëtius canit se, aspirante Philosophiâ, sic illustratum fuisse, sicut nubibus vento fugatis, terra pristinam recuperat lucem.

Tunc me discussâ liquerunt nocte tenebrae,
Luminib[us]que prior rediit vigor:
Ut cùm precipiti glomerantur sidera Coro,

INTERPRETATIO.

Tunc, inquit Boëtius, tenebra discet dum quando stelle involvuntur à Coro serunt à me, caligine dissipata, & lux rapido, vento occiduo, pristina revertit oculis meis: quemadmo-

NOTE.

1. Tunc me.] Mens Boëtij perturbationibus obscurata sium prius lumen amiserat: non secus ac oculi corporis, accende nocte, tenebris involvuntur. Sed vix Philosophia, ceu novum fidus, emicuit, cùm ejusdem Boëtij mens, perturbationibus sedatis, suo priori lumine recreata caput, ut antè consueverat, videre.

3. Ut cùm.] Eximia similitudo, si ve oratio traducens ad mentem ex corpore dispari simile: hic autem terra refert mentem; sol, Philosophiam; nubes, perturbationes; venti, spiritus perturbationum parentes; nox & dies alterni, alternas ignorantem & intelligentiam referunt.

3. Glomerantur sidera.] Glomerio dicitur glomus un platon de fil quare cùm

glomus ex eo fiat, quod filum filo circumacto involvatur, sidera nunc dicuntur glomerari, quod hæc nubibus circunfundentibus involvuntur: neque enim putandum est, Boëtium ex illa stellæ posse ventis ita moveri, ut iisdem ad se invicem accendentibus quoddam fiat stellarum agmen. Hoc fere modo Virgil. I. Georg. v. 323. canit.

Et fædam glomerant tempestatem imbribus aries.

Collecta ex alto nubes.

3. Coro.] Corus five Caurus ventus est aës ab occasu aëstivo: unde hic ventus sic contrarius est motui, quo aës ab ortu in occasum cietur, ut nubes contrariis hinc & inde motibus compressæ cogantur, copiosum imbrum, nisi aliter

Nimbosisque polus stetit imbris, Sol later, ac nondum cœlo venientibus astris, Desuper in terram nox funditur. Hanc si Threicio Boreas emissus ab antro Verberet, & clausum referet diem,

INTERPRETATIO.

& cœum velatur nubibus pluviarum fœcundis, sol absconditur; & nox irruit ex speluncâ Thraciâ ortus flagellet haec terram & aperiat lucem absconditam,

NOTE.

dissolvantur, emissurae. Virg. 5. Aen. v. 125.

— Quod tumidis submersum tun-
ditur olim

Fluctibus, hyberni condunt ubi sidera
Cori

4. Nimbosique imbris.] Imbres nimboſi dicuntur, quod hi nube tanquam suâ materiâ inclusi contineantur: nimbus enim non secus ac nubes generatim illud dicitur quod nubis sive ope-

rit: unde nimbus, inquit Isidorus 1. 19.

c. 31. est fasciola transversa ex auro assuta in linteo, quod est in fronte fæminarum.

Ex quo Plautus nimbatam metretticem

dixit. Scilicet nubes, quæ nihil est aliud quam vapor caliginosus, in sublimi aëris circumfundentis pondere libra-

tus, deorsum ferri potest duobus modis, & pro diverso descensu sui modo, di-

versos habere effectus: vel enim nubes integra descendit, vel frustatim; si inte-

græa descendat, fulgoris, fulminis, tonitru, præsertim verò tempestatis pa-

rens esse potest. Si autem frustatim de-

scendat, hujus tres esse solent formæ:

nimirum nix, pluvia, & grando: nam

villoſi nubis globuli cadendo vel ser-

vant vel mutant suam formam: si ser-

vant, ningit: si verò mutant, hi aut liquefcunt tantum, tumque pluit; aut

durescunt liquati, tumque cadit grando.

4. Polus stetit.] Cœlum obductum

fuit. Sic enim Virgilius Ecl. 7. v. 54.

Stant & juniperi & castanea hirsuta.

Aenid. 6. v. 300. de Charonte, cuius

oculi flammæ regi videbantur.

Canines inculta jacet, stant lumina

flammas.

Aenid. 12. v. 407. de cœlo quod pulvere obductum erat.

Iam pulvere cœlum.

Stare vident.

Hinc additur v. 5. Sol latet.

5. Nondum cœlo venientibus astris.] Nox enim Poëtis præsertim, duplicitis est generis. Altera nascitur occidente sole, emicantibusque cœteris astris,

quæ propterea oriri dicuntur: de hâc nocte loquitur Virg. 2. Aen. v. 250.

Vertitur interea cœlum & ruit Oceano nox,

Involvens umbrâ magnâ terramque po-
lumque.

Altera oritur, etiam ante solis occa-
sum, ipso cœterisque astris latentibus,
de quâ loquitur idem Virg. 1. Aen.

v. 94.

Eripunt subito nubes cœlumque diem-
que

Teucrorum ex oculis: ponto nox incu-
bat atra.

Et de hâc nocte nunc agitur: unde di-
citur fundi in terram desuper, nondum
cœlo venientibus astris, quæ scilicet occi-
dente sole emicantur solent.

7. Boreas.] Boreas est ventus flans ab ortu aëstivo: quamobrem simili mo-

tu, quo aës ab ortu ad occasum circum-

actus, cietur. Hinc autem omnia, quæ
de isto vento dici solent, possunt inferri.

Primò enim ventus hic è regione Cori spirat: quia Corus flat ab occasu

aëstivo: unde utriusque hujus venti no-
ster auditor nunc meminit. Secundò
idem ventus vehemens est: quoniam

una cum aëre fertur ad occasum: cum
autem omnis ventus vehemens, sit fri-

INTERPRETATIO.

Sol apparet, & emissus luce repentina, perstringit splendore suo

NOTÆ.

gidus, propterea Virgilius Ecl. 7. v. 51. canit,

Hic tantum Boreæ curamus frigora, quantum Aut numerum lupus, aut torrentia flumina ripas.

Atque hinc fortè nominis istius interpretatio: Bœas enim videtur dici à Bœa clamo & pœw, decurro, quod venus ille, ut pote vehementior, cum sonitu currat. Tertiò ille ventus serenus est, quod cum aëre concurrens nubes coactas, materiam imbrium, dissipet. Unde Ovid. 6. Meta.

Apta mihi vis est, quâ tristia nubila pello.

Et freta concutio, nodosaque robora verto.

Unde etiam nunc dicitur clausum reserare diem, hoc est fugare nubes, quibus, etiam ante Solis occasum, nox facta est.

7. Emissus ab antro.] Optimè Boreas, aut quilibet alias Mundi ventus, à tempestate diversus, ab antro emitti dicitur, ut i. En. v. 64.

Sed pater omnipotens speluncis abdidit atris.

Quemadmodum enim ventus pomorum, castanearum, ligni viridis, imo & globi ænci, quem Æolipilam vocant, movente igne, ex quibusdam veluti antris, vaporibus scilicet, quâ data porta, rarefendo ruentibus oritur: sic predictus Mundi ventus ex circumstantibus terra, montibus, & nubibus, veluti ex magnis quibusdam speluncis, agente sole, vaporibus nimirum, quâ minus resistitur, rarefendo currentibus flare consuevit: unde Virgil. i. En. v. 55.

Nimborum in patriam, loca fœta furentibus Austris

Æoliam venit. Hic vasto rex æolus antro

Luctantes ventos tempestatesque sonoras Imperio premit, ac vinculis & carcere frenat.

Illi indignantes magno cum murmure montis

Circum claustra fremunt. &c.

7. Threicio.] Sive Thracio: quod Bœreas quidam eodem, quo ventus hic, nomine donatus, fuerit Thrax: vel quod ventus hic comparatione loci, ubi scribebat Boëtius ex Thraciâ videretur flare: Sic Virg. 12. En. v. 365.

Ac velut Edoni Boreæ quam spiritus alto

Insonat Ægao, sequiturque ad litora fluctus

Quâ venti incubuere, fugam dant nubila cœlo.

Edoni enim Græcè οὐνοί, Straboni gens est Thracica. Porrò referare idem est quod aperire: referare enim contrarium est feri: sicut clando, & recludo; velo, & revelo; tego, & retego sunt contraria: fera autem sunt, quibus remotis fortes panduntur, ut ait Varro, vel ut ait Festus, fustes, qui opponuntur foribus: Ovid. 1. 6. amor. Excute postea seram. Hinc Virg. 12. En. v. 584.

Vrbem alij referare jubent, & pandere portas.

9. Phœbus.] Phœbus sive Apollo fertur Jovis & Latonæ filius, eodem partu cum Dianâ editus in insulâ Delo. Medicinæ inventor, divinandi, cantandi, & versificandi adeo peritus, ut harum artium Deus habitus sit. Poëtis, ut nunc, sappius solem significat, ut ipsius nominis interpretatio probat: φοῖος enim Græcè, Latinè est splendidus, hinc dicitur emicare & subito vibratus lumine: emicare quidem dicitur, quatenus fulget: mico enim est à micâ, quatenus hæc dicitur de arenulis fulgentibus: at dicitur subito vibratus lumine, quatenus sol continuato lumine

10. Mirantes oculos radiis ferit.

INTERPRETATIO.

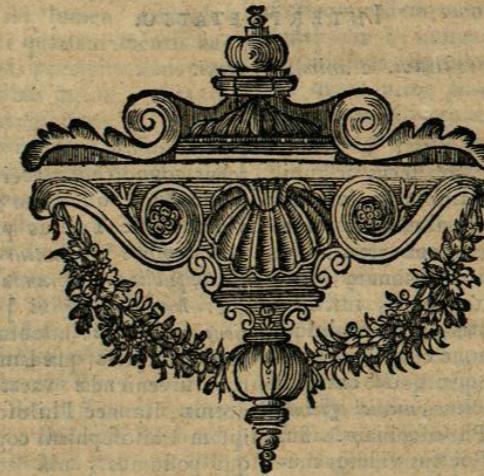
oculos stupentes.

NOTÆ.

ad terras usque emititur: Sic Virgil. AEn. 8. v. 524. fixi oculi etiam mirari dicuntur. Scilicet arguti nimis oculi, inquit Tullius,

Namquæ improviso vibratus ab aethere fulgor. quemadmodum animo affecti sumus, loquuntur. Claudian. carm. 24. v. 69.

10. Mirantes oculos.] Admiratio non nisi mentis est: quandoquidem admiratio in quâdam mentis cogitatione versatur: sed hæc mentis affectione Attonitis metire oculis.

PROSA III.

ARGUMENTUM.

BOëtius, recognitâ tandem parente Philosophiâ, ab eadem percuntando accipit, ut antiquos sic recentiores Philosophos ab ignaris improbisque vexatos fuisse.

HAUD aliter tristitia nebulis dissolutis, ^a hausi cœlum, & ad cognoscendam medicantis faciem ^c mentem recepi. Itaque, ubi in eam deduxi oculos ^b intuitumque defixi, respicio ^d nutricem meam,

INTERPRETATIO.

a simili modo. b respiraci. c animum d erexi.

NOTÆ.

1. *Haud aliter.*] Non secus ac nubibus, afflato Borea, dissolutis, sol emicat, suoque lumine oculos spectantium in sui admirationem convertit, ego Boëtius nebulis perturbationum, præfertim verò tristitia meæ, instinctu Philosophiæ, fugatis, capi paululum respirare, animumque erigere ad contemplandam eam, quæ quod extrahat errores & vitia radicibus, medici officium exercere videtur, Philosophiam. Sua autem hæc verba Boëtius videtur mutuatus à Virgil. En. 10. v. 898.

— Contra Tyrrenus ut auræ Suspiciens haust cœlum, mentemque recipit.

Ubi haurire cœlum idem, quod respirare; mentem verò recipere idem, quod animum erigere: respirare enim propriè corporis est, quatenus hoc pulmonum ope per asperam arteriam spiritum alterius excipit, ac reddit: Sed propter quamdam similitudinem dicitur etiam de mente, quatenus notionum, quas à

rebus cognoscendis accipit, conscientia ascensionem & quoddam votum emittere videret: sic Tullius pro Selst. Respirasse homines videbantur, nondum re sed se Reipublica recuperanda.

2. *Intuitum defixi.*] Attentâ cogitatione consideravi: ut enim cognitione clara & distincta quædam est veritatis, cui inveniendæ vacat Philosophia, norma; ita nec Philosophicas res nec ipsam Philosophiam cognoscendo affectui possumus, nisi anteriori eaque frequenti mentis meditatione: qui secùs fecerit, hic in præcipitationem & præjudicium, præcipua errorum vitiorumque capita, labatur necesse est.

3. *Respicio nutricem meam.*] Mea nimurum mentis: cùm enim vita humanæ mentis, sit cogitatio; propterea Philosophia, cuius ope cogitatio fovertur aërisque viribus adolescit, non immiterit mentis humanæ nutrix vocatur: Sic Ovidio nox dicitur curarum nutrix.

CONSOLATIONIS PHILOSOPHIÆ. LIB. I.

^a in cuius ab adolescentiâ ^b Laribus obversatus fueram, Philosophiam. Et quid, inquam, ^b tu ^c in has exsilij nostri solitudines, ^d omnium magistra virtutum, ^e supero cardine delapsa venisti? an ut tu quoque

INTERPRETATIO.

a domesticis penetralibus. b ego Boëtius. c à cœlo.

NOTÆ.

4. *In cuius... laribus.*] Id est, scholis: lar enim focus est: hinc Lares Poëtis sunt dij patrij sive domestici, &c, si credamus Apuleio, mentes parentum, qui quod olin domi humarentur, suam putabatur semper curare familiam: unde Tullius, Dij, inquit, quos Grati saluoyæ appellant, nostri, opinor, Lares. Atqui Schola Philosophiæ, non abs redicuntur ejusdem Philosophiæ focus: quandoquidem ibi lumen naturale, quod potest dici quædam mentis humanæ vita, ab ipsis præcipitationis præjudicijque incurvis tutum, curantibus optimis præceptoribus, fovertur. Quare cùm Boëtius insans missus fuerit Athenas, ubi annos decem & octo cùm aliorum Philosophorum, tum Platonis præsertim & Aristotelis lectioni vacavit, rectè dicitur Laribus Philosophia ab adolescentiâ obversata: propterea Philosophia suprà ægide ferebat Musas Poëticas eidem Boëtio assidere.

5. *In exsilij nostri solitudines.*] Theodericus Ostrogothorum Rex, cui Boëtius antea fuerat dilectissimus, tantam impiis quibusdam, Boëtium falsò accusantibus, adhibuit fidem, ut ille hunc Ticinum vulgo Papiam relegarit, tanquam in exilium: quam in solitudinem idcirco accedit Philosophia; quod in solitudine præsertim mens ab omni hominum commercio liberata, suis cogitationibus formandis unicè vacare possit: sic Plato philosophatus non Athenas, sed Academiam, suburbanum Gymnasium elegit: sic Musæ Deorum; quo bono nullum optabilem, nullum præstantius, neque datum est mortaliū generi Deorum concessu atque munere,

6. *Omniū magistra virtutum.*] Philo-

32 ANICII MANLII SEVERINI BOETII

⁸ mecum rea falsis criminationibus agiteris? An, inquit illa; ^a te, alumne, desererem, ^b sarcinam, quam mei nominis invidia sustulisti, communicato tecum labore partiter? Atqui Philosophiae fas non erat, ^c incomitatum relinquere iter innocentis. Meam scilicet ^e criminationem vererer, &, quasi novum aliquid acciderit, perhorrescerem? ^g Nunc enim ^f primum censes apud improbos mores lacefitam perculis sapientiam? ¹⁰ Nonne apud veteres quoque,

INTERPRETATIO.

^a Philosophia. ^b onus. ^c non licebat. [nondum
d solum. e accusationem. f putas ne]

NOTÆ.

^{8.} *Mecum rea falsis criminationibus.*] Gaudentius, Opilio, & Basilius apud Theodericum Regem falsò accusarunt Boëtium i. quod hic impedivisset, quo-

minus Senatus lœsa majestatis convinceretur 2. quod de vindicandâ in libertatem Italiam scripsisset, 3. quod ad obtinendas dignitates suffragia corru- pisset, quod crimen Latinis *ambitus*, Græcis *Inuononia* vocabatur, latisque legibus puniebatur; aut saltem quod ad hunc finem impiis artibus usus fuisset.

Atque hæc, teste ipsâ Philosophiâ, sunt *sarcina*, quam Boëtius *nominis Philosophici invidia sustulit*, quamque propterea eadem Philosophia *communi- cato* cum Boëtio labore partiâ cupit, ejusmodi *criminationibus* affluta. Sunt, inquam, hæ criminationes *sarcina*: nam *sarcina* onus est, quod homo ad vestem victumque secum solet deferre profecturus: ex quo factum est, ut quodlibet onus inutile & molestum *sarcina* dicereatur: unde Ovid. ep. 3.

Non ego sum classi sarcina magna tua.

At eisdem criminationes Boëtius Philosophici *nominis invidia sustulit*: quod Philosophicis præceptis addictissimus, talis esset, qualis ab Horatio describitur, Carm. I. 3. od. 3.

Iustum & tenacem propositi virum

Non civium Ordo prava jubentium

Non vultus instantis tyranni

Mente quatit solidâ: neque Au- ster, &c.

Quare, continuatis ejusdem Philoso-

phæ præceptis, cō majori cum patien- tiâ Boëtio hæ criminationes ferendæ sunt, quod antiquior est illa Philo- sophia & Philosophorum sors.

^{9.} *Nunc enim primum censes.*] Interrogatio, quasi dicat, *censes ne?* modus loquendi Latinis non inusitatus. No- tandum non extinctam, sed lacefitam duntaxat dici *sapientiam*: extinctis enim sapientibus non propterea extin- guitur sapientia, quippe quæ versatur in cogitatione, cui vel tyrronorum furor nocere non potest: in hoc similis virtuti, quæ ait Claudio Carm. 17. v. 1.

— *Premium sibi solaque laetè*
Fortuna secura nitet.

Lacefitur tamen: quoniam dictis fa- citsive improbis provocatur: quod lacefitter est: unde Virgil. Ecl. 3. v. 51.

Efficiam posthac ne quemquam voce
lacefas.

Sicque lacefitter fuit primum quidem apud veteres, deinde apud recentiores Philosophos.

^{10.} *Nonne apud veteres.*] I. Sapien- tia, qua ab ipsis Pythagoræ temporibus, dici coepit Philosophia, apud veteres sapientes & Philosophos ex eo lacefitter fuit, quod præstantissimi inter illos exilio & morte ipsâ à flutis improbisque hominibus affecti fuerint. Notari pos- test hic loquendi modus: *certamen cer- tavitimus*: non enim id Græcis duntaxat familiare est, ut nonnulli aiunt, sed

etiam Latinis: sic Terentius dixit vi- ll ante

CONSOLATIONIS PHILOSOPHIÆ. LIB. I.

¹¹ ante nostri Platonis ætatem, magnum sæpe certamen cum stultitiae temeritate certavimus ^a: codemque superstitæ ¹² præceptor ejus Socrates injustæ victoriam mortis, me adstante ^b, promeruit? Cujus ^c hereditatem cùm deinceps Epicureum vulgus, ac Stoicum, cæterique pro- s. suâ quisque parte raptum ire molirentur, meque reclamantem, reniten- temque, velut in partem præde, traherent, vestem, quam meis te- xueram manibus, disciderunt, abreptisque ab eâ panniculis, totam me sibi cessisse credentes, abidere. In quibus, quoniam quædam nostri habitus vestigia videbantur, meos esse ^d familiares imprudentia rata, 10. nonnullos eorum ^e profanæ multitudinis errore pervertit.

INTERPRETATIO.

^a nos Philosophia. ^b Philosophiâ. [c doctrinam. d domesticos. e alieno.

NOTÆ.

vere vitam; gaudere gaudium; Cicero servire servitutem; Horatius ludere lu- dum: ut noster auctor infra dicet ludere ludum, ornare ornamenta.

^{11.} *Ante nostri Platonis ætatem.*] Plato natus est Athenis circa annum Mundi 3626. Hic in omni doctrinarum gene- re, sed in Philosophiâ præsertim ex- celluit: unde Philosophia nunc vocat suum, illumque statuit tanquam notissimum philosophum, in quo, ante quem, & post quem sapientia sive Phi- losophia malè excepta fuit. In ipso qui- dem Platone sapientia malè excepta fuit: nam ipse Plato iniquitate Diony- si Siciliae Tyranni, cui se ille commis- serat, inquit Cicero, in maximis peri- culis insidiisque versatus est. Ante eundem Platонem sapientia malè etiam excepta fuit: si quidem Solon Ath- eniensis, Anaxagoras, & Pythagoras in exilio: eti fuerant: Zeno vero Eleates aliisque optimi viri morte damnati: sed ejusdem Platoni præceptor Socrates: ut statim dicetur, codem suppli- cio affectus fuit. Denique post eundem Platонem sapientia malè excepta fuit in Caniis, in Senecis, in Soranis, in ipso Boëtio: quæ omnia seorsum probanda sunt.

^{12.} *Præceptor ejus Socrates.*] In Socra- te, inquam, ante Platonis ætatem sa- pientia malè excepta fuit: nam Socra- tes, cuius tanta sapientia fuit, ut hinc

præceptor Platonis fuerit, inde verò Epicurei ac Stoici ab illius partibus sta- re gloriarentur, ob suam sapientiam morte damnatus est. Primum quidem Socrates circa annum Mundi 3600. na- tus adeoque ante Platonis ætatem flo- rens, fuit sapientissimus: nam à rebus occultis, & ab ipsâ naturâ involutis avocavit Philosophiam, ut de virtutibus & vitiis quæreret, causatus quæ supra- nos, nihil ad nos pertinere: is non solùm verbo sed exemplo etiam ad ho- nestè vivendum suos auditoreshortaba- tur: tantum quippe in omni vita servat- vit æquabilitatem, ut sive in prosperis, sive in adversis rebus, eundem semper vultum, nec hilarem magis, nec ma- gis turbatum ostenderit. Deinde idem Socrates præceptor fuit Platonis: unde Tullius 3. de Orat. Socrates, inquit, cuius ingenium variosque sermones immor- talitati scriptis suis Plato tradidit, literam nullam reliquit. Postea idem Socrates accusatus, quod de diis malè sentiret, capite damnatus est; sed injustissime: si quidem, auctore ipso Tullio, i. de Or. omnium sapientissimus sanctissimeque vi- sit: propterea populus mortem ejus ira- doluit, ut ejusdem accusatores partim morte, partim exilio punierit, ipsi- que Socrati statuam æream posuerit: obiit tamen adstante Philosophiâ: nam, ut ait Tullius ibid, elega tissimam Lysis orationem, quæ pro se in iudicio eteretur.

E

34 ANICII MANLII SEVERINI BOETII

Quod si nec ¹³ Anaxagoræ fugam, nec ¹⁴ Socratis venenum, nec ¹⁵ Zenonis tormenta, quoniam sunt ^a peregrina, novisti; at ¹⁶ Canios,

INTERPRETATIO.

^a remota loco & tempore.

NOTE.

respuit, & ita in iudicio capitii pro se ipse dixit, ut non supplices aut reus, sed ut magister aut dominus videretur esse judicium.

In quo victoriā mortis promeruit: quod, iudicio ipsius Ciceronis, mōts illa, quæ

naturæ debita, non solum pro patriā, sed etiam pro veritate est potissimum reddita, aut meliorem quām qui est in vitā, aut certè non deteriore afferat statum. Denique ipsius Socratis doctrinam, quæ quoniam instar pecunia ejus morte ad aliquos pervenit, idcirco vocatur ejusdem hereditas, partiti sunt Epicurei ac Stoici, quorum illi Epicuro, hi Zenone duce philosophantur: nam duæ præcipuæ sunt philosophorum antiquorum sectæ, à quibus ceteræ promana- runt: nempe Ionica, cuius auctor dicitur Thales Milesius; & Italica, cuius caput fuit Pythagoras. Ionica duæ celeberrimæ extiterunt familiae, nempe Academicorum, & Peripateticorum: Italica pariter duæ, nimur Stoïcorum, & Epicureorum, qui, ut loquitur S. August. l. 8. de civ. D. c. 7. posuerunt iudicium veritatis in sensibus corporis, eorumque infidis & fallacibus regulis omnia qua discuntur, metienda esse censuerunt; quique propterea reclamantem renitentemque Philosophiam experti, philosophicam vestem, id est dictiones, quibus tegerentur, discederunt veroque philosophos mentiti sunt.

13. Anaxagora fugam.] In Anaxagorā etiam ante Platonis ætatem sapientia malè excepta fuit. Anaxagoras enim ipso Socrate antiquior, docente Tullio, dixit materiam infinitam, sed ejus particulas similes inter se minutas, eas primū confusas, postea in ordinem adductas mente divinā. Ex quo conseruit, solem non esse Deum, sed lampadem ardenter: ac propterea in exsiliū pulsus, aut potius libenter pro-

feclus est: fertur quippe agros & patrimonia sua reliquise, ut discendi quærendique divinæ delectationi toto se animo dederet. Consule Diogenem Laëstium.

14. Socratis venenum.] De Socrate jam dictum est: saperest genus mortis illius: decepsit autem hausto succo cicuta venenato, quo Athenienses ad publicum mortis supplicium utebantur: hinc Socrates, inquit Cicero, cum pñē jam in manu mortiferum illud teneret potulum, locutus ita est, ut non ad mortem trudi, verū in cælum videretur ascende- re: & Seneca Epist. 67. Calix, inquit, venenatus, qui Socratem transtulit è cor- cere in cælum.

15. Zenonis tormenta.] In Zenone etiam ante Platonis ætatem sapientia malè excepta fuit. Zeno enim ipso quoque Socrate antiquior multa propter suam sapientiam tormenta passus est: sed quānam illa fuerint, quisve illorum auctor non constat. Probabilius est Zenonem, dum hic Eleat patrīam in libertatem vindicare conare- tur, Nearchi tyranni iussu cruciatum, inter tormenta linguam dentibus præ- cedisse & in Cyprī regis interrogantis faciem expulisse. Anaxarchum, Democritum à Cypro tyranno excarnificatum accepimus, inquit Tullius, Zenonem Eleatē in tormentis necatum, nempe à Nearcho tyranno. Sicque apud veteres philosophos lacepsita est sapientia.

16. At Canios.] II. Eadem sapientia etiam apud recentiores philosophos lacepsita fuit: nam Julius Canius sive ut vult Lipsius, Canus eodem quo Seneca saeculo natus, præstantissimus philosophus, à Caio, cum quo diu altercatus fuerat, morte damnatus, hanc cum incredibili animi constantiā subiit, ut refert ipse Seneca l. de tranq. c. 14.

CONSOLATIONIS PHILOSOPHIAE. LIB. I.

¹⁷ at ^a Senecas, ¹⁸ at Soranos, quorum nec perversta, nec ^b ince- lebris memoria est, scire potuisti. Quos nihil aliud in cladem detra- xit, nisi quod nostris moribus ^c instituti, ¹⁹ studiis improborum dis- similili videbantur. Itaque nihil est quod admirere, si in hoc ²⁰ vi- ^{d. tæ} salo, circumflantibus agitemur procellis, quibus hoc maximè propositum est, ²¹ pessimis displicere.

INTERPRETATIO.

^a Senecam & Soranum philosophos. ^b indist. ^c philosophicis. d mari.

NOTE.

17. At Senecas.] Seneca philosophus, S. Paulo aquævus, primo à Christi nativitate saeculo floruit, præceptor Neronis, à quo cùm ingentibus divitiis cumulatus fuisset, morte damnatus est: Quamvis, ut ait Suetonius in vita Neronis, sape commeatum petenti, bonisque cedenti persancte jurasset, suspectum se fru- stra, periturumque potius, quām nocitu- rum ei. Hic philosophus sibi venas pre- secans, inquit vetus interpres Juvenalis Sat. 5. curumque venas abrumptus, & durante tractu lentitudine mortis, hau- sto veneno. & postrem calida aqua sanguinem introiens, exanimatus est. Nimirum, ut ipse Seneca amicos admirabili constantiā, antequam moreretur, allocutus ait: Neroni savienti nihil aliud su- pererat, post matrem fratremque interfe- ctos, quam ut educatoris præceptorisque ne- cem adjiceret.

18. At Soranos.] Bates Soranus, præstantissimus item philosophus, Se- necæ aequalis, justitiâ atque industriâ offendentes ejusdem Neronis ita auxit, ut ad mortem actus fuerit ab eodem ty- ranno, qui magnitudinem imperato- riæ cæde insignium virorum, quasi regio faciore ostentare videbatur, ut ait Cornelius Tacit. Annal. l. 16.

Ne putes hīc Cantos, Senecas, & So- ranos significare imitatores & sequaces ejusmodi philosophorum, quemadmodum arbitratur Thomas Anglicus: ipsi sunt philosophi, qui propter ma- orē ^{εμφασιν} numero plurali expri- muntur: Sic dicimus *Alexandros*, *An- gustinos*, &c.

20. Vita salo.] Salum est mare, sic dictum à salis sapore: hinc *Salacia Poëtis*, quod salum ciet, & *insula*, quasi *in salo*, dicitur. Cæsar l. 3. bell. civ. Multitudine, inquit, navium per- territi, & solo naufragie confecti. Vita autem hominis quoddam mare est, quod ut hoc, sic illa circumflantibus agitetur procellis. Propterea Cicero orat. in Pisonem: Alios, inquit, ego vidi ventos, alias prospexi animo procellas: alias impendebatibus tempestibus non cessi.

21. Pessimis displicere.] Philosophorum enim propositum sive votum in hoc versatur, quod virtuti studeant: virtus autem, ut pote quā improborum vita damnari videtur, pessimis displicet;

Quorum quidem tametsi ²² numerosus exercitus , spernendus tamen est , quoniam nullo duce regitur , sed errore tantum temere , ac pa- sim ^a lymphante raptatur . Qui si quando contra nos ^b aciem struens valentior incubuerit , nostra quidem dux ^c copias suas in arcem con- trahit ; illi vero circa diripiendas inutiles ^d sarcinulas occupantur . At nos desuper irridemus , vilissima rerum quæque rapientes , securi to- tius furiosi tumultus , eoque vallo muniti , quo graffanti stultitiae ad- spirare fas non sit .

INTERPRETATIO.

a bacchante. b militans. c ratio. d onera.

NOTE.

22. *Numerosus exercitus.*] Stultorum major est , quā philosophorum numerus , juxta illud Ecclæ . i . *perversi diffi- cile corrugantur* , & stultorum infinitus est numerus . Nimis philosophorum est vitare præcipitationem & præjudicium ad inveniendam veritatem , quod ut dif- fícile , sic paucorum est . Stultorum ve- ro præcipitatione & præjudicio in erro- rem primū , deinde in vitia labi , quod ut infinitis fere modis fieri potest , sic & facillimum & plurimorum est . Sed multitudine non absolvit stultitiam , nec minus sunt vituperabiles , quod plu- res sint stulti .

Hinc illa stultorum turba spernenda est ; nullo duce regitur , sed errore temere lymphante , adeoque circa diripiendas inu- tiles sarcinulas occupatur . 1. *Spernenda* est : nam virtus vera sapientia comes individua & semper & sola libera est , quæ , etiam si corpora capta sunt armis & vinculis constricta , jus tameca suum atque omnium rerum impunitam liber- tam tenet . 2. *Nullo duce regitur* : in

hōc enim vitij & virtutis asseclæ diffe- runt , quod hi certis ; illi nullis tenean- tur legibus , quod virtus uno modo , vi- tium infinitis haberi possit : norma enim unica sit , necesse est . 3. *Errore lymphante raptatur* ; hoc est errore in furo- rem agente : *lymphatus* enim dicitur , qui , ceu à Nymphis lympharum præsi- dibus actus , in futorem abreptus est : ita Virgil . 7. Æn . v . 37 .

Immensam sine more furit lymphata per urbem.

4. *Circa inutiles sarcinulas occupatur* : suis quippe obscurata perturbationibus , omnes suas curas cogitationesque ponit in caducis rebus , quæ velut pondus inu- tile mentem ita opprimunt , hanc ut non sinant veritatem virtutemque cole- re . Contrà vero sapientia , quæ ratione tanquam duce regitur , spretis caducis rebus , veritati virtutique sic vacat , ut non modò instar sideris emicet , sed turris instar inexpugnabilis ab omnibus stultitiae telis sit tuta .

METRUM IV.

QUOD vocatur Phalecum à Poëtā qui dicebatur φάλευτος . Est autem Carmen constans ex uno genere versuum , quorum quilibet endecasylla- bus constat spondeo , dactylo , & tribus trochæis .

ARGUMENTUM.

HOMO Metūs Speique liber , inquit Philosophia , non movetur ; aut periculis maris , terræ , & coeli ; aut tyran- norum furoribus ; quibus Spei Metusque servus , oppressus jacet .

Quisquis composito serenus ævo ,

INTERPRETATIO.

Quicumque , composita suā vitā , tranquillus

NOTE.

1. *Serenus.*] Serenus dicitur à Græco ξένος , quod est siccus . Hinc à serum , est sereo ; à quo serescere , quod est siccari : unde Lucretius l . i .

Denique fluitifrago suspensa in littore vestes

Vvescunt , eadem dispensa in sole serescunt .

Propterea quæ nubes in auras vanes- centes terram siccari sinunt , hæ vocan- tur serenæ Virgilio l . Georg . serena ventus agit nubes . Ex quo factum est , ut frons excussis rugis serena diceretur Martiali & aliis . A fronte denique vox illa translata est ad ipsam mentem , quatenus hæc libera est à perturbationi- bus , quibus turbari solet . Sic nunc accipitur : Sicque à Latinis auctoribus accipi solet . Lucret . lib . 2 .

Qua placidum ducunt avum , vitamque serenam .

1. *ævo.*] Id est , vitæ . Ævum enim dicitur à Græco αἰών , hoc autem quasi αἰώνιος semper existens : sed res vivens non censetur existere , nisi quatenus vitæ suæ afficitur : hinc pro diverso ge- nere vitæ , ævum aliud est perpetuum , quod mentium est : aliud certo defini- tum tempore . Hic agitur de ævo five vitæ hominis : quemadmodum ab Horatio dicitur homo ævi brevis : & à Vir- gilio de apibus , 4. Geo . v . 206 .

Ergo ipsas quamvis angustus terminus ævi

Excipiat : neque enim plus septima du- citur ætas .

Ævum autem five vita hominis tum dicitur componi , cum secundum ipsam Dei voluntatem , quæ prima est morum regula , regitur : ex quo summa oritur animi tranquillitas .